да постъпи така, както постъпи в срещата с К. Т[одоров], т.е. в рамките на партийните решения.

ЦДА, ф. 3 Б, оп. 4, а.е. 55, л. 144–145. Копие. Машинопис.

---

[1] Псевдоним на Г. Димитров.

[2] Вж док. № 106.

[3] Вж док. № 119.

[4] Г. Димитров тогава е член на ЦК и ръководител на ЗП на ЦК на БКП.

[5] Вж док. № 103 и 106.

[6] Псевдоним на Иван Генчев.

№ 127

Доклад на Началника на отделение „Обществена безопасност" до министъра на вътрешните работи и народното здраве относно положението, дейността и реорганизацията на БКП

София, 16 септември 1924 г.

Поверително

Отделение
Обществена безопасност
№ 10731
16. IX. 1924 год.
София

До господина
мин-ра на Вътрешните работи
ТУК

Изложение за положението, дейността и реорганизацията на БКП в последно време във връзка с „единния фронт" с дружбашите

След залавянето от органите на ОБ на стенограмните доклади в жилището на Димитър Константинов на 8 август т.г., председател на централния младежки комитет и такъв на Централния помощен комитет, и последвалите след това разкрития на организираните комунистически петорки в Ломско и Видинско, можем да имаме една по-положителна представа за положението и организацията на комунистическата партия.

Преустройството на комунистическата партия като нелегална и революционна организация започва през м. февруари т.г., след излизането на ЗЗД. Досегашната нейна организация, възприемането от партийния член само на комунистическата програма се счита недостатъчно и затова, по инструкции от Москва, се възприеха новите методи на абсолютно прикритие за завладяване на властта, възприети като най-целесъобразни за успеха на разрушителното им дело.

Партията има за главна задача да създаде дейно участие на всички свои членове в ежедневния политически живот, като е усвоила тъй нар. „производствен принцип", като се проникне в предприятията, във фабриките, ателиетата, ж.п. депа и работилници, в бюра и пр., с една реч навсякъде, гдето може да създаде

„ядка“ или „клетка“ (петорки или тройки). Всеки комунист е задължен да образува на предприятието или фабриката една клетка (тройка или петорка, която образува първоначалната клетъчна организация със свой самостоятелен живот. [...] Най-важни клетки са ония, които изпълняват революционна работа в големите предприятия (мини, железници, химия, индустриални заведения и др.). Освен горните, има и т. нар. „подвижни клетки“. Тези организации групират „другари“, които не могат да влезат в другите, а именно: слуги, домакини, дребни занаятчии, работници на кантори и др. Клетките са свързани органически чрез тайни представители на петорките и тройките.

Задачите на комунистическата организация, определени в общи черти от III Интернационал, са: организация на политическа акция, разни борби (избори, скъпотия, против буржоазното правителство и пр.); разпространение на комунистическия печат, агитация и пропаганда; агитация в къщите на квартала, сведения за политическите убеждения на обитателите, за оръжие и др.; създаване партийна организация във всяка къща и пр.).

В градовете клетките се организират по райони и се избира един районен комитет, а в селата местен комитет. Начело на местната група се намира едно бюро, от 3 до 5 члена, избрано от делегати на клетките. [...]

Във всеки град има местна партийна нелегална организация начело с комитет и младежка нелегална организация, също със свой комитет.

Предназначението и задачите на всеки един член от петорката е следното: първият е секретарят. Той се грижи за кореспонденцията с ЦК в София, местния комитет, младежкия комитет и комитетите-тройки по селата. Вторият член от петорката на комитета се грижи да се завържат връзки в армията, като образува казармените тройки. Той ръководи на местна почва организацията „Анти“, т.е. проникването в армията, да се влезе във връзка с нея и се пръска нелегална литература и специални позиви за войниците. Задачата на третия член на петорката е комитет да работи всред националните, културно-просветни, спортни, музикални, артистични и др. дружества. Тази задача е възложена преимуществено на младежките комфракции. Задачата на четвъртия член е да образува петорки в държавните учреждения, мините, ж.п. и телеграфно-пощенски мрежи, индустриалните и търговски предприятия и др. (същият член от младежкия комитет е длъжен да работи между учениците и образува между тях петорки). Петият член на петорката-комитет е делегат при окръжния комитет или ЦК (петият член от младежката петорка е един от членовете на местния комитет и делегат на последния при младежкия комитет).

В сигурните комунистически центрове има „военни тройки“, които организират пренасянето на оръжието и снабдяват с това заклетите членове на най-изпитаните комфракции. Скритото складирано оръжие се пази от най-доверени лица, известни само на централната военна комисия при ЦК.

Делегатите на разните комфракции (тройки, петорки, местни комитети, младежки такива, окръжни комитети, районни и ЦК) не се срещат непосредствено, а се сношават чрез непознати трети лица, чрез куриерската служба, организирана също по принципа на тройките и петорките, като за целта си служат със специални пароли, променявани според обстоятелствата.

На 22-25 април т.г. се състоя в София първата нелегална комунистическа конференция от делегатите на окръжните комитети, на която се даде значението

на партиен конгрес. На тая конференция се избра сегашният ЦК. Според издирванията, направени до сега, в него влизат: Васил Мулетаров, адвокат; Яким Доросиев, бивш учител, запасен офицер; Вълчо Иванов бивш учител; Илия Манафов, адвокат; Антон Иванов, бивш народен представител; Димо Хаджидимов, адвокат; Ламби Кандев, бивш учител и народен представител, редактор на издание „Учителска искра" и секретар на комунистическата учителска организация; Светослав Колев, адвокат; д-р Н.Максимов, лекар, народен представител – Бургас; Тодор Страшимиров, адвокат, народен представител – Варна; Л.Дюгмеджиев, адвокат; д-р Иван Пашов, адвокат; д-р И. Царвуланов, адвокат; Димитър Константинов, председател на централния червен помощен комитет; Васил Бъчваров, адвокат; Тодор Данаилов, адвокат[1]. Между членовете на ЦК разните служби са разпределени и възложени на отделни комфракции по принципа на петорки и тройки с надлежните делегати, по начин, че общо събрание и заседание на всички членове е изключено.

Всички членове на ЦК получават заплати. Платени са също всички делегати на централните комитети, куриери, окръжни агитатори и екзекутивната тройка[2]. Последната има за задача да приложи в изпълнение присъдите на Изпълнителния комитет за издателство и нарушение на партийната дисциплина. Също големи суми се харчат за поддържането на бойни ядки и политически чети.

Според направените проучвания в ЦК на младежката нелегална комунистическа организация влизат: Димитър Константинов, председател и член-делегат на ЦК; Филип Димитров, редактор на „Бъдеще"; д-р Петър Искров, адвокат, секретар на младежката организация и редактор на в. „Червено знаме"; Методи Шаторов, настоятел на в. „Червено знаме"; Стоян Доганов, Вълко Червенков, Рубен Леви, Васил Маринов, Йосиф Пилов, Любен Георгиев [3].

Окръжен Софийски комитет: Яким Доросиев, Вълчо Иванов, Кирил Ламбрев, Тодор Данаилов, Георги Зуйбаров, адвокат, бивш кмет на Самоков; Бижо Бакалов, запасен офицер; Борис Лозанов, адвокат; Станке Димитров, адвокат; Панайот Топалов, адвокат; д-р В. Иванов; Спас Мулетаров, адвокат.

От членовете на ЦК е сформирана централна помощна комисия, която получава от Изпълкома в Москва 6 000 дол. месечно, които се разпределят за помощи от пострадалите през септемврийските мятежи, съгласно оригиналния доклад на председателя Д. Константинов, който на времето ви се изпрати. Към ЦК има военна комисия, която сформирува, организира и заплаща четите и им дава оръжие. Във връзка с окръжните комитети има специален човек, който им предава военните работи, чрез когото уреждат връзките си с хората в отделните места на даден окръг. По сръбската граница най-големият и сигурен резерв на четите са емигрантите, които напоследък масово са навлезли във вътрешността на страната. Такива чети от емигранти досега обикновено се срещат по 4 – 5 души, на чело на които стоят по един или двама видни и дейни комунисти. В краищата, в които пребивават досега, те вършат главно организационна подготвителна работа и раздават оръжие. Четите, които нахлуват от Сърбия и тия във вътрешността на страната, са във връзка с ЦК и дружбашкото ЗП, действуващи в името на единния фронт.

Пренасянето и складирането на оръжие от Русия и другаде се извършва под ръководството на специални руски болшевишки емисари, за което подробностите Ви са известни от направените разкрития по Черноморското крайбрежие.

Благодарение на помощите, които се пращат от Русия, организирано е ре-

довното издаване на седмичния „Работнически вестник“, орган на партията. В това отношение е организирана мрежа от платени сътрудници и куриери за издаването, разпространяването на вестника, брошури, позиви и др. За експедицията на тая нелегална литература в много случаи се използват пощенски съобщения във вид на пакети от различни опаковки.

Тиражът на вестника се движи от 3600 – 4000 екз. Сведения за някои пунктове:

1. В София се разпространяват в 800 екз.

2. Софийския окръг без града – 300.

3 Видинския окръг с града – 110.

4. Бургаския окръг с Бургас и Сливен – 750.

5. Врачански с града – 200 и останалите в другите центрове. [...]

Младежкият съюз, който се крепи изключително от партията, издава в малък тираж в. „Червено знаме“ и в.“Бъдеще“, които излизат в малък тираж, но във формат от 16 стр. От ЦК се списва и издава в. „Отзив“, също и седмичният комунистически в. „Звенар“.

[...] Действително, ръководните фактори на болшевизма в страната разчитат на революционни акции в широк размер на Балканите и специално в България, надявайки се на международни усложнения, предизвикани от Съветска Русия и други външни и вътрешни евентуалности. Несполучливият им опит да обявят Съветска република в Петричкия окръг заедно с някои от водителите на ВМРО, се отрази също съкрушително върху надеждите им да създадат сътресения в страната и възстановят дружбашко-комунистическо управление още тая есен.

Началник на обществена безопасност (нечетлив подпис)

АМВР, об.д. 17421, л. 1–4. Оригинал. Машинопис.

---

[1] Витошката конференция избира ЦК в следния състав: В. Коларов, Г. Димитров, Хр. Кабакчиев, Т. Петров, Ст. Димитров, Я. Доросиев, Ив. Манев, К. Янков, Д. Хаджидимов, Т. Павлов и П. Искров (представител на ЦК на комсомола).

[2] Специалната наказателна група (ЧЕКА) е сформирана през есента на 1924 г. В нейния състав влизат Ст. Димитров (от януари 1925 г. Я. Доросиев), като представител на ЦК на партията; Ив. Минков – от страна на Военната организация и В. Червенков – представител на ЦК на комсомола. *(Вж док. № 173).*

[3] От страни на ръка е дописано: *„Георги Ламбрев, Димитър Ламбрев“.*